

GO'RO'G'LINING TUG'ILISHI" DOSTONIDA ALPLIK TIZIMI

*Denov tadbirkorlik va
pedagogika instituti Filologiya
fakulteti 4-bosqich talabasi*

Norqobilova Shahlo

Annotatsiya

Ushbu maqola "Go'rog'lining Tug'ilishi" dostonida tasvirlangan alplik tizimini atroflicha o'rganadi. Unda alplarning shakllanish jarayoni, ularga xos bo'lgan jismoniy kuch, jasorat, adolatparvarlik kabi fazilatlar tahlil qilinadi. Doston qahramonlari misolida alplikning milliy qadriyatlar va qahramonlik ideallari bilan uyg'unligi ochib beriladi. Tadqiqot dostonning madaniy-tarixiy ahamiyatini alplik tushunchasi orqali yoritishni maqsad qilgan.

Kalit so'zlar: Go'rog'li, Doston, Alplik, Qahramonlik, O'zbek folklori, Epik an'ana, Milliy qadriyatlar

Аннотация

В данной статье подробно исследуется система альпства, изображённая в эпосе «Рождение Гороглы». Анализируются процесс формирования альпов, а также присущие им качества, такие как физическая сила, мужество, справедливость и преданность своему народу. На примере героев эпоса раскрывается взаимосвязь альпства с национальными ценностями и идеалами героизма. Цель исследования — осветить культурно-историческое значение эпоса через призму понятия альпства.

Ключевые слова: Гороглы, эпос, альпство, героизм, узбекский фольклор, эпическая традиция, национальные ценности.

Annotation

This article comprehensively examines the system of heroism (alp tradition) depicted in the epic "The Birth of Gorogly." It analyzes the process of the heroes' formation and the qualities characteristic of an alp, such as physical strength, bravery, justice, and devotion to the people. Through the examples of the epic's characters, the study reveals the harmony between the alp tradition, national values, and heroic ideals. The research aims to highlight the cultural and historical significance of the epic through the concept of heroism.

Keywords: Gorogly, epic, alp tradition, heroism, Uzbek folklore, epic tradition, national values.

Kirish

"Go'ro'g'li" dostoni turkiy xalqlar og'zaki ijodi va qahramonlik eposining yorqin namunasi bo'lib, Yaqin va O'rta Sharq, Markaziy Osiyo hamda Janubiy Kavkaz bo'ylab keng tarqalgan. Ushbu ulkan dostonlar turkumi asrlar davomida shakllanib, xalqning ozodlik, adolat va farovonlik uchun kurashini o'zida mujassam etgan. Go'ro'g'li obrazining markaziy o'rni, uning G'ivot oti va Chambil yurti bilan bog'liq sarguzashtlari bu epik merosning asosini tashkil etadi ¹. Xususan, "Go'ro'g'lining tug'ilishi" dostoni Go'ro'g'lining g'ayrioddiy tug'ilishi va bolaligini qadimiy afsonalar hamda e'tiqodlar bilan bog'lab, uning alp sifatida shakllanishining ilk bosqichlarini tasvirlaydi.

Turkiy madaniyatda "alp" tushunchasi shunchaki jismoniy kuch yoki jangovarlikni anglatmay, balki "qahramon," "jasur," "jangchi" kabi ma'nolarni o'z ichiga olgan qadimiy unvon va nomdir. Proto-turkiy davrdan boshlab erkaklar va ayollar uchun muhim maqomni bildirgan "alp" atamasi, Xakas turkiy eposi "Xuban Arig"da ko'rsatilganidek, nafaqat jasorat va qahramonlikni, balki turli olamlarni

¹ Mirzayev T. O'zbek xalq dostonlari: Genezis va tipologiya. Toshkent: Akademnashr, 2021.

kezish, hayvonlar bilan muloqot qilish va tabiat ruhlari bilan aloqa oʻrnatish kabi shamanlik qobiliyatlarini ham oʻz ichiga olgan. Bu tushuncha turkiy eposlardagi qahramonlik anʼanalarining asosini tashkil etadi va qahramonning nafaqat jismoniy, balki maʼnaviy va ruhiy yetukligini ham ifodalaydi.²

Mazkur maqolada "Goʻroʻgʻlining tugʻilishi" dostonidagi alplik tizimi atroflicha tahlil qilinadi. Doston qahramonining alp sifatida shakllanish jarayoni, uning qahramonlik xususiyatlari, ijtimoiy-madaniy ahamiyati hamda boshqa qahramonlar obrazida alplikning namoyon boʻlishi ilmiy nuqtai nazardan oʻrganiladi. Bu tahlil orqali "Goʻroʻgʻli" dostonidagi alplik tizimining turkiy eposlardagi qahramonlik anʼanalari bilan qiyosiy jihatlari ochib beriladi.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili

"Goʻroʻgʻli" dostoni turkiy xalqlar ogʻzaki ijodining eng yirik va koʻp qirrali yodgorliklaridan biri sifatida adabiyotshunoslik, folklorshunoslik va madaniyatshunoslik sohalarida keng koʻlamli tadqiqotlarga mavzu boʻlib kelgan. Uning Yaqin va Oʻrta Sharq, Markaziy Osiyo hamda Janubiy Kavkaz boʻylab keng yoyilgani olimlar tomonidan doimiy oʻrganilib kelinadi.³ Tadqiqotchilar dostonning Janubiy Kavkaz va Yaqin Sharq variantlarida Goʻroʻgʻlining adolatsiz hukmdorlarga qarshi kurashuvchi qahramon sifatida tasvirlanishi hamda Markaziy Osiyo, ayniqsa, oʻzbek variantlarida uning yengilmas, qonuniy hukmdor va xalq himoyachisi sifatida umumlashtirilgan obrazini tahlil qiladilar. Oʻzbek dostonchiligida Goʻroʻgʻliga oid 80 ga yaqin doston va 200 dan ortiq variantlarning mavjudligi unga boʻlgan ilmiy qiziqishning chuqurligidan dalolat beradi.

"Alp" tushunchasining turkiy eposlardagi nazariy asoslari va uning evolyutsiyasi ham koʻplab ilmiy ishlar markazida turadi. Dastlabki tadqiqotlar

² Sarimsoqov B. Epik tafakkur va folklor poetikasi. – Toshkent: Fan, 1993.

³ Mirzayev T. Oʻzbek xalq dostonlari: Genезis va tipologiya. Toshkent: Akademya, 2021.

"alp"ni asosan jismoniy kuch va jangovarlik bilan bogʻliq qahramonlik unvoni sifatida koʻrgan boʻlsa, keyingi izlanishlar uning yanada murakkab va koʻp qirrali ekanligini ochib berdi. Xususan, "alp" nafaqat jasorat va qahramonlikni, balki turli olamlarni kezish, hayvonlar bilan muloqot qilish va tabiat ruhlari bilan aloqa oʻrnatish kabi shamanlik qobiliyatlarini ham oʻz ichiga olgan qadimiy maqom ekanligi taʼkidlanadi. Bu jihatlar "alp" obrazining harbiy qahramonlikdan tashqari, maʼnaviy va ruhiy yetuklikka ega, kosmik kuchlar bilan bogʻliq shaxs ekanligini koʻrsatadi. Olimlar proto-turkiy davrdan boshlab erkaklar va ayollar uchun muhim maqomni bildirgan "alp" tushunchasining "Alper," "Alparslan," "Alpay" kabi variantlari orqali madaniy ahamiyatini tahlil qiladilar ⁴.

"Goʻroʻgʻlining tugʻilishi" dostoni Goʻroʻgʻlining alp sifatida shakllanishining ilk bosqichlarini tasvirlashi bilan alohida ahamiyatga ega. Olimlar Goʻroʻgʻlining gʻayrioddiy tugʻilishi, yaʼni qabrda dunyoga kelishi va bolaligini qadimiy afsonalar hamda eʼtiqodlar bilan bogʻlab tahlil qiladilar [4]. Bu tadqiqotlar qahramonning tugʻilishidagi favqulodda holatlarni uning kelajakdagi alplik xususiyatlari, yaʼni gʻayritabiiy kuch, jasorat va ilohiy himoya bilan uzviy bogʻliqligini koʻrsatadi. Xizr va chiltanlar kabi mifologik qahramonlarning Goʻroʻgʻli tarbiyasidagi oʻrni uning maʼnaviy va ruhiy kamolotini taʼminlovchi muhim omil sifatida oʻrganiladi. Dostonning oʻzbek, tojik, turkman, ozarbayjon, turk, qozoq, qoraqalpoq, arman, gruzin va kurd jamoalari orasida keng tarqalgani uning universal qahramonlik arxetipini isbotlaydi.⁵

Oʻzbek xalq ogʻzaki ijodi, xususan "Goʻroʻgʻli" turkum dostonlarida aks etgan alplik (bahodirlik) tizimi folklorshunoslikda keng tadqiq etilgan mavzulardan biridir. Ushbu yoʻnalishda olib borilgan ilmiy izlanishlar epik qahramonlarning

⁴ Sobirov J. "Go'ro'g'li" dostonida ot obrazi va uning qahramonlik tizimidagi o'rni. O'zbek xalq og'zaki ijodi: An'ana va zamonaviylik. Ilmiy maqolalar to'plami. Ed. by A. G'aniyev. Toshkent: Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti nashriyoti, 2024, B. 134-148.

⁵ Sarimsoqov B. Epik tafakkur va folklor poetikasi. – Toshkent: Fan, 1993.

shakllanishi, ularning ideal fazilatlarini hamda milliy qadriyatlar bilan bogʻliqligini yoritishga qaratilgan.

Ye.E. Bertelsning Sharq adabiyoti va sufiylik anʼanalariga oid tadqiqotlarida epik obrazlar, jumladan, qahramonlik tipologiyasi umumiy nazariy asosda tahlil qilinadi.

Uning qarashlariga koʻra, epik qahramonlar koʻpincha xalq orzu-idealining ifodasi sifatida shakllanadi. Bu yondashuv “Goʻroʻgʻli” dostonidagi alplar tizimini tushunishda muhim metodologik asos boʻlib xizmat qiladi.

B. Sarimsoqov oʻzining epik janr va folklor poetikasiga oid ishlarida oʻzbek dostonlarining badiiy tizimini chuqur tahlil qiladi. Masalan, u “Goʻroʻgʻli” turkumida alplarning tasvirlanishini faqat jismoniy kuch bilan emas, balki axloqiy yetuklik va sadoqat bilan ham bogʻlaydi. Uning fikricha, Alp Toʻliboysin, Ravshan va Goʻroʻgʻli obrazlari xalq idealining turli qirralarini ifodalaydi.

Shuningdek, V.M. Jirmunskiy kabi folklorshunos olimlar turkiy xalqlar epik anʼanalarini qiyosiy tahlil qilib, “Goʻroʻgʻli” va “Alpomish” dostonlarida alplik tizimi umumturkiy qahramonlik modeliga asoslanganini taʼkidlaydi. Masalan, u Goʻroʻgʻli obrazini “faqat jangchi emas, balki adolatni tiklovchi ijtimoiy qahramon” sifatida talqin qiladi.

Oʻzbek olimlaridan T. Mirzayev va M. Alaviya ham “Goʻroʻgʻli” dostonlari variantlarini oʻrganib, ularda alplarning shakllanishi koʻpincha gʻayrioddiy tugʻilish, sinovlardan oʻtish va safar motivlari orqali ifodalanishini qayd etadilar.

Masalan, Goʻroʻgʻlining tugʻilishi bilan bogʻliq epizod uning kelajakdagi alplik maqomini oldindan belgilovchi ramziy motiv sifatida baholanadi. Shuningdek, xalq variantlarida Ravshan, Avaz va boshqa alplar obrazi orqali sadoqat, doʻstlik va vatanparvarlik kabi fazilatlar alplik tizimining ajralmas qismi sifatida namoyon boʻladi. Bu holat dostonlarda alplikning faqat individual kuch emas, balki ijtimoiy-axloqiy tizim ekanligini koʻrsatadi.

Umuman olganda, ilmiy adabiyotlar tahlili shuni koʻrsatadiki, “Goʻroʻgʻli” dostonlaridagi alplik tizimi turli olimlar tomonidan har xil jihatdan oʻrganilgan

bo'lsa-da, ularning barchasi bu tizimni milliy ideal, epik an'ana va ma'naviy qadriyatlar uyg'unligi sifatida talqin etadi.

Dostondagi alplik tizimining ijtimoiy-madaniy ahamiyati va boshqa qahramonlar obrazida namoyon bo'lishi adabiyotshunoslikda chuqur o'rganilgan mavzulardandir. Tadqiqotchilar Go'ro'g'li obrazida xalqning ozodlik, adolat va farovonlik uchun kurashini aks ettiruvchi ideal qahramonni ko'radilar. Rayhon Arab kabi boshqa qahramonlarning jasorati va sarguzashtlari Go'ro'g'li dostonining umumiy alplik tizimini boyitib, uning murakkabligini ko'rsatadi. Ular bu obrazlar orqali jamiyatdagi qahramonlik ideallari, qadriyatlar va ijtimoiy normalarning aks ettirilishini tahlil qiladilar. "Go'ro'g'li" dostonidagi alplik tizimining boshqa turkiy eposlardagi qahramonlik an'analari bilan qiyosiy tahlili ham ilmiy adabiyotda o'z o'rniga ega. Masalan, "Alpomish" yoki "Manas" kabi dostonlardagi qahramonlik motivlari bilan "Go'ro'g'li"dagi alplik xususiyatlari qiyoslanib, turkiy xalqlar epik tafakkurining umumiy va o'ziga xos jihatlari ochib beriladi.⁶

Shu bilan birga, mavjud adabiyotlarda "Go'ro'g'lining tug'ilishi" dostonida alplik tizimining Go'ro'g'lining g'ayrioddiy tug'ilishi va bolaligidan boshlab to'liq shakllanish jarayonini tizimli, kompleks tahlil qilishga qaratilgan izlanishlar yetarli emas. Ko'pgina tadqiqotlar dostonning umumiy syujetini, qahramonning ayrim xususiyatlarini yoki "alp" tushunchasining umumiy ta'rifini o'rganishga qaratilgan bo'lsa-da, "Go'ro'g'lining tug'ilishi" dostonidagi alplik tizimining qahramon tug'ilishidan yetuk alp darajasiga yetguncha bosib o'tgan har bir bosqichining alplik arxetipi bilan uzviy bog'liqligini chuqur tahlil qilishga ehtiyoj seziladi. Ushbu maqola "Go'ro'g'lining tug'ilishi" dostonidagi alplik tizimini g'ayritabiiy tug'ilish, ilohiy himoya, jismoniy va ruhiy kamolot, shamanlik qobiliyatlari hamda ijtimoiy mas'uliyat kabi barcha komponentlari bilan birgalikda, yaxlit bir tizim sifatida o'rganish orqali mavjud ilmiy bo'shliqni to'ldirishni maqsad qiladi. Bu tahlil

⁶ Sarimsoqov B. Epik tafakkur va folklor poetikasi. – Toshkent: Fan, 1993.

"Go'ro'g'li" dostonining nafaqat badiiy, balki g'oyaviy va madaniy ahamiyatini ham yangi raqurdan ochib berishga xizmat qiladi.

Tadqiqot metodologiyasi

Tadqiqot metodologiyasi ushbu maqolaning asosiy maqsadlariga erishish uchun qo'llaniladigan ilmiy yondashuvlar va tahlil usullarini belgilaydi. Mazkur ish sifatli tadqiqot dizayniga asoslangan bo'lib, "Go'ro'g'lining tug'ilishi" dostonidagi alplik tizimini chuqur tahlil qilishga qaratilgan. Tadqiqotning asosiy yondashuvi deskriptiv-tahliliy va qiyosiy xarakterga ega bo'lib, mavjud ilmiy bo'shliqni to'ldirish, ya'ni Go'ro'g'lining g'ayrioddiy tug'ilishidan to yetuk alp darajasiga yetguncha bosib o'tgan har bir bosqichining alplik arxetipi bilan uzviy bog'liqligini tizimli va kompleks tarzda o'rganishga xizmat qiladi. Bu metodologiya doston qahramonining shakllanish jarayonini uning g'ayritabiiy kelib chiqishi, ilohiy himoyasi, jismoniy va ruhiy kamoloti, shamanlik qobiliyatlari hamda ijtimoiy mas'uliyati kabi barcha komponentlari bilan birgalikda, yaxlit bir tizim sifatida ko'rib chiqishni ta'minlaydi.

Nazariy asos sifatida arxetipik tanqid va folklor tadqiqotlari yondashuvlari qo'llaniladi. Xususan, Carl Jungning kollektiv ongsizlik va arxetiplar nazariyasi, shuningdek, Joseph Campbellning qahramonning monomifi konsepsiyalari bilvosita asos bo'lib xizmat qiladi. Bu yondashuvlar Go'ro'g'lining g'ayrioddiy tug'ilishi, ilohiy himoyasi, shamanlik qobiliyatlari va qahramonlik xususiyatlarini universal qahramonlik arxetiplari kontekstida tushunish imkonini beradi. "Alp" tushunchasining turkiy madaniyatdagi ko'p qirrali ma'nosi, uning nafaqat jismoniy kuch, balki ma'naviy va ruhiy yetuklik, tabiat ruhlari bilan aloqa o'rnatish kabi shamanlik qobiliyatlarini ham o'z ichiga olishi tadqiqotning nazariy doirasini kengaytiradi. Shuningdek, madaniyatshunoslik va qiyosiy adabiyotshunoslik

tamoyillari dostonning ijtimoiy-madaniy ahamiyatini va boshqa turkiy eposlardagi qahramonlik an'analari bilan o'zaro aloqasini tahlil qilishda muhim rol o'ynaydi.⁷

Ushbu tadqiqotda "Go'ro'g'li" dostonida tasvirlangan alplik tizimini o'rganishda folklorshunoslik va adabiyotshunoslikning bir qator ilmiy metodlaridan foydalanildi. Tadqiqotning maqsadi epik matndagi alplar obrazini, ularning shakllanish jarayonini hamda milliy qadriyatlar bilan bog'liqligini yoritishdan iborat.

Birinchi navbatda tasviriy (deskriptiv) metod qo'llanildi. Ushbu metod orqali doston matnidagi alplar obrazlari, ularning tashqi va ichki xususiyatlari izchil tavsiflandi. Masalan, Go'ro'g'lining tug'ilishi, uning g'ayrioddiy kuchga ega bo'lishi va yoshligidan boshlab jasorat ko'rsatishi matn asosida tasvirlab berildi. Shuningdek, qiyosiy-tarixiy metoddan foydalanildi.⁸ Bu metod yordamida "Go'ro'g'li" dostonidagi alplik tizimi boshqa turkiy epik asarlar, xususan "Alpomish" dostoni bilan solishtirildi. Masalan, har ikkala doston qahramonlarida ham sinovdan o'tish, safar motivi va g'ayrioddiy tug'ilish kabi umumiy epik elementlar mavjudligi aniqlandi.

Tadqiqotda strukturaviy tahlil metodi ham muhim o'rin tutdi. Ushbu yondashuv orqali alplik tizimi doston ichida alohida badiiy tizim sifatida ko'rib chiqildi. Masalan, Go'ro'g'li atrofidagi alplar (Ravshan, Avaz va boshqalar) o'zaro ierarxik munosabatda bo'lib, har biri alplik modelining turli jihatlarini ifodalashi tahlil qilindi.

Bundan tashqari, semantik tahlil metodi asosida alplik tushunchasiga yuklangan ma'no qatlamlari o'rganildi. Masalan, "alp" so'zi faqat jismoniy kuch egasi emas,

⁷ Bertels Ye. E. Sufizm i sufiyskaya literatura. – Moskva: Vostochnaya literatura, 1965.

⁸ Karimova D. "Go'ro'g'li" dostonining Janubiy Kavkaz variantlarida alp qahramon tasviri. O'zbekiston Fanlar Akademiyasi Axborotnomasi, 2022, №4, B. 112-125.

balki adolat, vatanparvarlik va ma'naviy yetuklik timsoli sifatida ham talqin qilinishi aniqlandi.

Umuman olganda, qo'llanilgan metodlar "Go'ro'g'li" dostonida alplik tizimining murakkab badiiy-falsafiy hodisa ekanligini ochib berishga xizmat qildi hamda uni milliy epik an'ana va qadriyatlar bilan uzviy bog'liq holda tahlil qilish imkonini berdi.⁹

Tahlil jarayonida tematik tahlil ham keng qo'llaniladi. Bu usul doston matnida takrorlanuvchi qahramonlik motivlari, ilohiy aralashuv, ma'naviy yuksalish, shamanlik elementlari va ijtimoiy mas'uliyat kabi mavzularni aniqlash va ularning alplik tizimidagi o'rnini belgilashga yordam beradi. Go'ro'g'lining xalqning ozodlik, adolat va farovonlik uchun kurashini aks ettiruvchi ideal qahramon sifatidagi roli ushbu tematik tahlilning markazida turadi. Shuningdek, dostonning turkiy xalqlar og'zaki ijodining yorqin namunasi ekanligi va uning keng tarqalganligi uning universal ahamiyatini ko'rsatadi. Bu tahlil orqali dostonning nafaqat badiiy, balki g'oyaviy va madaniy qatlamlari ham ochib beriladi.¹⁰

Qiyosiy tahlil usuli "Go'ro'g'lining tug'ilishi" dostonidagi alplik tizimini boshqa turkiy eposlardagi, masalan, "Alpomish" yoki "Manas" dostonlaridagi qahramonlik an'analari bilan solishtirishga qaratilgan. Bu qiyoslash orqali turkiy epik tafakkurning umumiy jihatlari, qahramonlik arxetipining o'ziga xos namoyon bo'lish shakllari va "alp" tushunchasining evolyutsiyasidagi farqlar va o'xshashliklar aniqlanadi. Tadqiqotda tarixiy-qiyosiy usul ham qo'llanilib, "alp" tushunchasining proto-turkiy davrdan boshlab rivojlanishi va uning "Alper," "Alparslan," "Alpay" kabi variantlari orqali madaniy ahamiyati tahlil qilinadi. Bu

⁹ Jabborov N. "Go'ro'g'li" dostonining poetikasi va qahramonlik an'analari. Toshkent: Fan, 2022.

¹⁰ Sobirov J. "Go'ro'g'li" dostonida ot obrazi va uning qahramonlik tizimidagi o'rni. O'zbek xalq og'zaki ijodi: An'ana va zamonaviylik. Ilmiy maqolalar to'plami. Ed. by A. G'aniyev. Toshkent: Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti nashriyoti, 2024, B. 134-148.

yondashuv turkiy xalqlar epik merosidagi qahramonlik an'alarining umumiy ildizlarini va mintaqaviy o'ziga xosliklarini chuqurroq anglashga imkon beradi.

Xulosa

"Go'ro'g'lining tug'ilishi" dostonidagi alplik tizimi asarning badiiy va g'oyaviy ahamiyatini belgilovchi markaziy omil hisoblanadi. Go'ro'g'lining g'ayrioddiy tug'ilishi, ilohiy himoyasi hamda shamanlik qobiliyatlari uning alp sifatida shakllanish jarayonini chuqur badiiy tasvirlaydi. G'oyaviy jihatdan, u xalqning adolat, ozodlik va farovonlikka intilishini mujassam etgan ideal qahramon arxetipini yaratadi. Ushbu tizim dostonning nafaqat harbiy jasoratni, balki ma'naviy yetuklik va ijtimoiy mas'uliyatni ham ulug'lashini ko'rsatib, turkiy epik merosdagi qahramonlik an'alarining ildizlarini ochib beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Jabborov N. "Go'ro'g'li" dostonining poetikasi va qahramonlik an'analari. Toshkent: Fan, 2022.
2. Mirzayev T. O'zbek xalq dostonlari: Genezis va tipologiya. Toshkent: Akademiya, 2021.
3. Ro'zimboyev S. "Go'ro'g'li" dostonida alp obrazining evolyutsiyasi. O'zbek tili va adabiyoti, 2023, №3, B. 45-58.
4. Qurbonova Z. "Go'ro'g'lining tug'ilishi" dostonida shamanlik motivlari va qahramonning g'ayritabiiy xususiyatlari. Filologiya masalalari, 2024, №1, B. 78-90.
5. Murodov A. Turk dunyosi eposlarida qahramonlik arxetipi. Samarqand: Samarqand davlat universiteti nashriyoti, 2023.

6. Karimova D. "Go'ro'g'li" dostonining Janubiy Kavkaz variantlarida alp qahramon tasviri. O'zbekiston Fanlar Akademiyasi Axborotnomasi, 2022, №4, B. 112-125.
7. Sobirov J. "Go'ro'g'li" dostonida ot obrazi va uning qahramonlik tizimidagi o'rni. O'zbek xalq og'zaki ijodi: An'ana va zamonaviylik. Ilmiy maqolalar to'plami. Ed. by A. G'aniyev. Toshkent: Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti nashriyoti, 2024, B. 134-148.
8. Xolmatov U. Markaziy Osiyo xalqlari dostonlarida alp qahramonning mifologik ildizlari. Til va adabiyot ta'limi, 2023, №5, B. 67-79.
9. Bertels Ye. E. Sufizm i sufiyskaya literatura. – Moskva: Vostochnaya literatura, 1965.
10. Sarimsoqov B. Epik tafakkur va folklor poetikasi. – Toshkent: Fan, 1993.
11. Jirmunskiy V. M. Tyurkskiy geroicheskiy epos. – Moskva: Nauka, 1974.
12. Mirzayev T. O'zbek xalq og'zaki ijodi. – Toshkent: O'qituvchi, 2004.
13. Alaviya M. O'zbek xalq dostonlari poetikasi. – Toshkent: Fan, 1985.
14. Karimov I. Go'ro'g'li dostonlari va ularning variantlari. – Toshkent: Fan, 1980.
15. O'zbek xalq og'zaki ijodi: Go'ro'g'li turkumi dostonlari. – Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi nashriyot, 2008.
16. O'zbek folklorshunosligi bo'yicha maqolalar to'plami. – Toshkent: Fan, 2012.
17. Shomurodov A. Folklor va epik an'ana. – Toshkent: Universitet, 2016.

Internet manbalari:

18. www.ziyouz.com
19. www.ziyouz.net